

derledes, troer jeg ikke, der længer kan være Tale om, at vi skulde gaae tilbage til den, om jeg saa maa sige, banlig naive Tilstand, som vi i saa Henseende vare i for nogle Diebliske, og som maaffee kunde have været i nogle Aar, hvor vi kun havde en fristudet Grundlov og gamle uaffaffede Evangsbestemmelser, og den udbøvende Magt, som stod mellem begge og sørgede for, at de sidste ikke fik Indflydelse til Trods for den første. Nu troer jeg ikke, at det er muligt, allermindst med Hensyn til vort Ministerium og vel til ethvert Ministerium. Thi fra det Diebliske af, at det kom til alvorlig Kamp, denne Sag angaaende, paa Danmarks Rigsdag, og fra det Diebliske, det kom til en alvorlig Kamp denne Sag angaaende i vor Bogverden, og i mere end Bogverdenen, i vor Folkeverden: fra det Diebliske af kan jeg ikke forestille mig noget Menneffe, nogen Minister, der kunde tage sig paa med sikker Holdning at styre mellem de Klipper, der optaarne sig omkring ham, at styre saaledes, at han virkelig gennemførte Grundloven, uden Hensyn til de gamle Evangsbestemmelser, og at dog ikke hvert Diebliske idetmindste een Halvpart af Folket med mere eller mindre Skin, om ikke med Grund, klagede over, at han handlede aldeles ubesøjet og vilkaarligt. Lovgivningen maa altsaa nu træde til, og naar det Diebliske kom, saa antog jeg rigtignok paa den anden Side, at saa maatte dette Skridt paa Lovgivningens Gebeet, naar det skulde gøres, ogsaa gøres tilgavns. Det var min Overbeviisning, at, naar vi kom til at debattere og votere en Lov om Religionsfrihed, skulde det skee i Ordets fuldeste Forstand, skulde det hele didhørende Gebeet omhandles og undersøges og bearbejdes, og jeg har slet ikke været uvidende om, at, efter hvad jeg kunde skjønne, vilde alle Danmarks bedste Kræfter behøves, naar det uhyre Gebeet skulde gennemarbejdes, som maa gennemarbejdes, naar vi skulle give en fuldstændig Lov om Religionsfrihed. Men en saadan fuldstændig Lov, saa ønskelig den end kunde være, den er atter aabenbar for Dieblisket umulig, den er bleven umulig, fordi der nu er fremkaldt Bevægelser og fremkommet en Spænding i vort Fædreland, der gjør, at det maa være ønskeligt,

naar det nogenlunde kan lade sig gjøre, at opsætte et saa indgribende Spørgsmaals fuldstændige Afgjørelse indtil bedre Tider og andre Forhold, og blot indtil videre at gjøre Forsøg paa at afhjælpe de meest srigende Misligheder og at sikkre idetmindste, hvad der hidtil har været tilstede af Frihed imod den Reaction imod samme i Folketæmningen, som synes at være kommen tilstede, uden at jeg her skal forklare, hvad der er Aarsag til, at jeg tør troe, at den egentlig maa være et Skin. Saaledes er der altsaa, efter min Overbeviisning, kun Et at gjøre, der er for den lovgivende Magt for Dieblisket ikkun den Opgave, selv at udarbejde eller under Tilnytning til det foreliggende Forslag, der er udgaaet af mægtige Arbejder i det andet Thing, at vedtage en Lov, der sikker mod de Misligheder, som true med at blive de meest trykkende, de meest paafaldende, de hyppigste, de, der i Dieblisket kræve en Afgjørelse, og som paa den anden Side sikker mod den Virkning, enhver partiel Lov paa et saadant Gebeet maa have, mod det Tilbagekridt til gamle Lovbestemmelser, der for tildeels vare forelavede og satte ud af Kraft, som nødvendig maa fremkomme, naar man ophæver enkelte og lader en heel Mængde andre, som der var ligesaa god Grund til at ophæve, blive staaende. Det vil nemlig, hvad det sidste Punkt angaaer, ikke undgaae Nogens Opmærksomhed; at en Lov, der er f. Ex. 150 Aar gammel, en Lov, der under mange forskellige Forhold siden den Tid kan være freven i Glemmebogen, idetmindste hvad enkelte Bestemmelser angaaer, en Lov, som bitterligen er bleven tilfidesat og overtraadt, fordi Samvittigheden tvang Menneskene til at tilfidesætte og overtræde den, at den faaer en ganske ny Kraft og Skjærpelse fra det Diebliske af, man udtryffeligen og med Flid ophæver en anden Lov af samme Bestaaffenhed, der hidtil stod ved Siden af den, medens man Intet gjør for at formindste hin førstomtaltets Indflydelse. Det vil ikke undgaae Nogen, at, naar man ophæver fem Tiendedele af de ældre Evangsbestemmelser, — for at jeg skal nævne et bestemt Tal, — da faaer de andre fem Tiendedele, der lades uomtalte og uophævede, allerede derved en langt større Indflydelse, end de hidtil have